

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/16/2024
Identifikačné číslo spisu:	1515213099
Dátum vydania rozhodnutia:	27.03.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Mária Trubanová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:1515213099.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Márie Trubanovej, PhD. a členov senátu JUDr. Viery Nevedelovej a JUDr. Jozefa Zlochu, v spore žalobcov 1/ R. U., narodeného D., F., zast. advokátom JUDr. Ondrejom Zacharom, Banská Bystrica, Horná 65/A, 2/ V. U., narodenej D., zomrelej D., 3/ K. U., narodenej D., F., zast. advokátom JUDr. Ondrejom Zacharom, Banská Bystrica, Horná 65/A, proti žalovaným 1/ E. U., narodenému D., F., zast. advokátom Mgr. Milanom Vállom, Bratislava, Vajnorská 43, 2/ KOOOPERATIVA poisťovňa, a. s. Vienna Insurance Group, Bratislava, Štefanovičova 4, IČO: 00 585 441, zast. advokátom JUDr. Felixom Neupauerom, Bratislava, Šoltésovej 14, o náhradu nemajetkovej ujmy z titulu ochrany osobnosti, vedenom na Mestskom súde Bratislava IV pod sp. zn. B5-6C/384/2015, o dovolaní žalovaného 1 / proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 23. októbra 2019 sp. zn. 4Co/275/2018, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a .

Žalobcovia 1/ a 3/ m a j ú voči žalovanému 1/ n á r o k na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Pôvodne Okresný súd Bratislava V (ďalej aj „okresný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo 6. júna 2018 č. k. 6C/384/2015-266 výrokom I. žalovaných 1/ a 2/ zaviazal zaplatiť spoločne a nerozdielne žalobcovi 1/ sumu 20.000 eur a žalobkyni 3/ sumu 10.000 eur do troch dní od právoplatnosti rozsudku, pričom plnením jedného zo žalovaných mala zaniknúť v rozsahu plnenia povinnosť ostatných.; výrokom II. konanie voči žalobkyni 2/ zastavil.; výrokom III. žalobcom 1/ a 3/ priznal náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

1.1. Po právnej stránke vychádzal z ustanovení § 11, § 13 ods. 1, 2 a 3 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“ alebo „OZ“), čl. 19 ods. 2 Ústavy SR.

1.2. Súd prvej inštancie sa zaoberal námietkou žalovaného 2/ ohľadom jeho pasívnej vecnej legitímácie,

pričom vychádzal z rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. I. ÚS/474/2016 a sp. zn. III. ÚS/646/2012, v ktorých ústavný súd uviedol, že aj vnútroštátne právo SR prostredníctvom konkrétnych ustanovení OZ (§ 11 a § 13) umožňuje blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravných nehodách priznať náhradu nemajetkovej ujmy, ktorá má byť krytá z povinného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla (III. ÚS/646/2012). Ústavný súd k danému záveru dospel s prihliadnutím na samotný účel povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a súčasne zohľadňujúc zodpovednosť za neoprávnený zásah do osobnosti fyzickej osoby vyvolaný prevádzkou motorového vozidla, ako aj aplikujúc extenzívny pojem náhrada škody. Z uvedených dôvodov súd prvej inštancie dospel k záveru, že žalovaný 2/ je pasívne legitimovaný v danej veci.

1.3. Po vykonaní dokazovania a po skutkovom a právnom posúdení veci dospel súd prvej inštancie k záveru, že návrh žalobcov je dôvodný čo do základu a výška priznanej nemajetkovej ujmy závisela od úvahy súdu. Pri rozhodovaní prihliadol na okolnosti, za ktorých došlo k dopravnej nehode, a to, že vinníkom nehody bol žalovaný 1/. Súd je toho názoru, že je namieste (po tom čo bol konštatovaný zásah zavineným konaním žalovaného 1/ do osobnostných práv žalobcov, do ich práva na súkromie a rodinný život) postup a použitie ustanovenia § 13 ods. 2 OZ, nakoľko postup podľa ods. 1 tohto ustanovenia sa súdu nezdá postačujúci, resp. ani nie je dosť dobre možný vzhľadom na nezvratnosť situácie (smrť), nie je možné domáhať sa, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov do práva na ochranu osobnosti, a aby sa odstránili následky týchto zásahov, t. j. v tomto konkrétnom prípade prichádza do úvahy náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch, ktorej výšku určí súd s prihliadnutím na závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo.

1.4. V danej veci súd považoval, aj s ohľadom na okolnosti prípadu, ako aj s ohľadom na ekonomickú situáciu v našej krajine, sumu 20.000 eur pre rodiča a sumu 10.000 eur pre sestru ako náhradu nemajetkovej ujmy za primeranú, keď na túto sumu žalovaných 1/ a 2/ zaviazal zaplatiť každému zo žalobcov spoločne a nerozdielne a žalobe v plnom rozsahu vyhovel. Vychádzajúc aj z judikatúry ústavného súdu, podľa ktorej všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam (III. ÚS 209/04), sa súd prvej inštancie všetkými námietkami strán sporu nezaoberal.

1.5. O nároku na náhradu trov konania rozhodol súd prvej inštancie podľa § 255 ods. 1 Civilného sporového poriadku zák. č. 160/2015 Z. z. v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“).

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej aj ako „krajský súd“ alebo „odvolací súd“) na odvolanie žalovaných 1/ a 2/ rozsudkom z 23. októbra 2019 č. k. 4Co/275/2018-328 rozhodol tak, že rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny v zmysle § 387 CSP (výrok I.) a žalobcom 1 / a 2 / (správne žalobcom 1 / a 3 / - pozn. dovolacieho súdu) priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 % (výrok II.).

2.1. V odôvodnení odvolací súd uviedol, že súd prvej inštancie vykonal vo veci dostatočné dokazovanie, ktorého výsledky aj správne vyhodnotil po skutkovej aj právnej stránke a svoje rozhodnutie aj náležite v súlade s § 220 ods. 2 CSP odôvodnil, preto sa s jeho právnym názorom, ako aj s odôvodnením rozhodnutia v celom rozsahu stotožnil (§ 387 ods. 2 CSP). Odvolací súd vo svojom rozhodnutí sa ďalej zamerlal len na skonštatovanie správnosti napadnutého rozhodnutia a vysporiadanie s odvolacími námietkami žalovaných 1/ a 2/.

2.2. Odvolací súd poukazujúc na judikát najvyššieho súdu R 61/2018 uviedol, že na ochranu práv poškodených bude svedčiť pasívna vecná legitímácia aj poisťovníam, v ktorých majú škodcovia (vinníci dopravných nehôd, ktorými bolo neoprávnene zasiahnuté do osobnostných práv poškodených) uzatvorené povinné zmluvné poistenie. Povinným na nahradenie nemajetkovej ujmy preto bude, okrem pôvodcu neoprávneného zásahu do osobnostných práv poškodených, aj poisťovňa, s ktorou mal tento vinník uzatvorené povinné zmluvné poistenie na vozidlo, ktorým bola dopravná nehoda spôsobená. Ak chce žalobca ako subjekt, do ktorého osobnostných práv bolo dopravnou nehodou zasiahnuté, zvýšiť

vymožiteľnosť svojej pohľadávky na nemajetkovú ujmu, má možnosť žalovať v konaní poisťovňu. Súd v takom prípade zaviazal na plnenie poisťovňu, ktorá v rámci povinného zmluvného poistenia poistila vozidlo, ktorým vinník dopravnej nehody nepriaznivo zasiahol do osobnostných práv žalobcu. Preto povinné zmluvné poistenie za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel má pokrývať aj náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode, ak jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo uplatniteľné v spore vo veci samej. Tento záver nemôže spochybniť ani skutočnosť, že úprava týkajúca sa ochrany osobnosti je nezávislá od úpravy tzv. všeobecnej zodpovednosti za škodu. Námitka pasívnej vecnej legitimácie žalovaného 2/ tak nebola dôvodná.

2.3. Za nesprávny vyhodnotil odvolací súd aj výklad žalovaných ohľadom výšky priznávanej nemajetkovej ujmy a odvolacie námietky žalovaných spočívajúce v tom, že žalobcovia nemali dostatočne preukázať následky spôsobenej im ujmy, a že súd prvej inštancie bez akýchkoľvek dôkazov vychádzal zo skutkových tvrdení žalobcov bez potreby vykonávania akéhokoľvek dokazovania a ním určenú výšku náhrady nemajetkovej ujmy v napadnutom rozsudku neoprel o žiadne preukázanie skutočností odôvodňujúcich mieru zásahu do práva na ochranu osobnosti, ani okolnosti, za ktorých k zásahu došlo, vyhodnotil za nedôvodné.

2.4. Súd prvej inštancie vzhľadom na vyššie uvedené správne vyhodnotil závažnosť ujmy vzniknutej žalobcom 1/ a 3/ ako poškodeným následkom smrti dcéry žalobcu 1/ a sestry žalobkyne 3/, a ani odvolací súd nepovažoval za potrebné ujmu im spôsobenú ešte viac preukazovať. Je nepochybné, že došlo k tak neodčiniteľnej ujme a deštrukcii rodinných a interpersonálnych vzťahov, ktorú nemožno napraviť, dochádza k psychicky traumatizujúcim zážitkom poškodených, k ťaživému citovému vypätiu pozostalých, čo sú všeobecne známe skutočnosti, ktoré ani nie je potrebné preukazovať a bližšie rozvádzať. Tomuto bez ďalšieho zodpovedá aj výška nemajetkovej ujmy priznaná súdom prvej inštancie žalobcom 1/ a 3/, ktorej výške nemajetkovej ujmy im priznanej zodpovedá nimi preukázaná im vzniknutá ujma a odvolací súd sa s touto výškou nemajetkovej ujmy priznanej súdom prvej inštancie, zodpovedajúcej aj výške priznanej nemajetkovej ujmy v obdobných prípadoch, stotožnil.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu v celom rozsahu podal žalovaný 1/ (ďalej ako „dovolateľ“) dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP.

3.1. Dovolateľ má za to, že rozsudok odvolacieho súdu ako aj rozsudok súdu prvej inštancie je nedostatočne odôvodnený, nepresvedčivý a nepreskúmateľný. Odkázal na rozhodovaciu prax Najvyššieho súdu SR, Ústavného súdu SR a Európskeho súdu pre ľudské práva, ktoré zhodne zaujali právny názor, podľa ktorého nedostatočným odôvodnením súdneho rozhodnutia dochádza k odňatiu práva účastníka konania riadne konať pred súdom a k porušeniu práva účastníka konania na spravodlivé súdne konanie.

3.2. Ako vyplýva z napadnutého rozsudku aj rozsudku súdu prvej inštancie, v rámci súdneho konania nebolo predmetom konania dokazovanie skutočností, že žalovaný 1/ zavinil z nedbanlivosti dopravnú nehodu, v dôsledku ktorej došlo k usmrteniu poškodenej, teda táto skutočnosť nebola medzi stranami sporu sporná. Z hľadiska preukazovania skutkového stavu veci bola medzi stranami sporná iba miera zásahu do práva na ochranu osobnosti žalobcov a z hľadiska právneho posúdenia veci ustálenie výšky primeraného zadosťučinenia pre žalobcov a ustálenie pasívnej vecnej legitimácie žalovaného 2/ v tomto súdnom konaní.

3.3. Vo vzťahu k ustáleniu primeranej výšky náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, ktorá je neoddeliteľne spätá so skutkovou otázkou ustálenia miery zásahu do práv žalobcov na ochranu osobnosti, má žalovaný 1/ za to, že v rozsudku súdu prvej inštancie sa súd s uvedenou otázkou vôbec nevysporiadal. Odvolací súd poukazuje na stotožnenie sa s odôvodnením rozsudku súdu prvej inštancie a neuvádzajúc žiadne ďalšie dôvody spôsobilé presvedčiť o správnosti rozsudku súdu prvej inštancie, túto vadu prevzal v celom rozsahu aj do napadnutého rozsudku.

3.4. Dovolateľ tiež poukázal na princípy kontradiktórnosti konania a rovnosti strán sporu, ako aj zásadu rovnosti zbraní. Uvedené sa, o. i., prejavuje v spôsobe dokazovania, kedy na rozdiel od mimosporových konaní, v sporovom konaní majú strany sporu procesnú povinnosť uviesť všetky skutkové tvrdenia, o ktoré opierajú svoje hmotnoprávne nároky (bremeno tvrdenia), ale zároveň na podporu svojich tvrdení predložiť, alebo navrhnúť súdu aj konkrétne dôkazy (dôkazné bremeno).

3.5. V nadväznosti na prejednávajú vec bola medzi stranami sporná miera zásahu do práva žalobcov na ochranu osobnosti, ktorá je úzko spätá s ich sociálnym a citovým vzťahom k poškodenej. Hoci vzhľadom na príbuzenský vzťah žalobcov k poškodenej žalovaný 1/ predpokladal citové väzby a žalobcom sa ospravedlnil a prejavil svoju ľútosť (aj na pojednávaní v tunajšom konaní), v rámci civilného sporového konania nemožno vychádzať iba z domnienok a predpokladov, ale len zo skutočností vyplývajúcich z vykonaného dokazovania. Súd pri určení výšky primeranej náhrady nemajetkovej ujmy však nevychádzal z vykonaného dokazovania, ale iba zo skutkových tvrdení žalobcov, čím fakticky odbremenil žalobcov od ich procesnej povinnosti uniesť dôkazné bremeno a žalovaným tým znemožnil akokoľvek sa procesne brániť voči žalobcom.

3.6. Súd bez akýchkoľvek dôkazov vychádzal zo skutkových tvrdení žalobcov bez potreby vykonávania akéhokoľvek dokazovania. Súd prvej inštancie, ani odvolací súd neopreli výšku náhrady nemajetkovej ujmy o žiadne preukázané skutočnosti odôvodňujúce mieru zásahu do práva na ochranu osobnosti, ani okolností, za ktorých k zásahu došlo (neúmyselné spôsobenie dopravnej nehody žalovaného 1/, vyjadrenie ľútosti).

3.7. Dovolateľ navrhol, aby dovolací súd v súlade s § 449 ods. 1 a 2 CSP rozsudok krajského súdu a rozsudok okresného súdu zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a žalobcov zaviazal spoločne a nerozdielne nahradiť žalovanému 1/ trovy dovolacieho konania v rozsahu 100 %.

4. Žalobcovia 1/ a 3/ k dovolaniu žalovaného 1/ vo svojom vyjadrení uviedli, že námietky dovolateľa sú nedôvodné, preto navrhli dovolanie odmietnuť, prípadne zamietnuť a zaviazat žalovaného 1/ na náhradu trov dovolacieho konania.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala advokátom zastúpená (§ 429 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania, pričom dospel k záveru, že dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP je prípustné, ale nie je dôvodné.

6. Najvyšší súd opakovane vyjadril záver, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (1Cdo/6/2014, 3Cdo/357/2015, 4Cdo/1176/2015, 5Cdo/255/2014 8Cdo/400/2015). Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

7. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritorným rozhodnutím predstavujúcim res iudicata), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (napr. sp. zn. 3Cdo/319/2013, 1Cdo/348/2013, 3Cdo/357/2016, 3ECdo/154/2013, 3Cdo/208/2014).

8. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle §

419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

9. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom. Rovnako je dovolací súd viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP).

10. V danom prípade žalovaný I/ vyvodil prípustnosť podaného dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, z ktorého vyplýva, že dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

10.1. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP sú a) zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b) nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

10.2. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

10.3. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

11. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

12. Žalovaný I / vyvodzujúc prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP namietal pochybenia súdov nižšej inštancie v procese dokazovania (jeho vykonanie a hodnotenie) a tým aj nesprávne a neúplné zistenie skutkového stavu a porušenie princípu kontradiktórnosti. Tiež namietal nedostatočné odôvodnenie (nepreskúmateľnosť) napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu a jeho nepresvedčivosť (bližšie pozri body 3.1. až 3.6. tohto rozhodnutia).

13. K uvedeným dovolacím námietkam dovolací súd uvádza, že jedným z princípov predstavujúcich súčasť práva na spravodlivý proces a vylučujúcich ľubovôľu pri rozhodovaní je aj povinnosť súdu

presvedčivo a správne vyhodnotiť dôkazy a svoje rozhodnutia náležite odôvodniť (§ 220 a § 393 CSP, I. ÚS 243/2007), pritom starostlivo prihliadať na všetko, čo vyšlo počas konania najavo vrátane toho, čo uviedli strany sporu. Z odôvodnenia súdneho rozhodnutia musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. Všeobecný súd by mal vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení svojho rozhodnutia dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí rovnako ako závery, ku ktorým na ich základe dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé. Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva však nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak ale ide o argument pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - A, s. 12, § 29, Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - B, Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998).

14. Po preskúmaní obsahu spisu a dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu a rozsudku súdu prvej inštancie dovolací súd dospel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu v spojení s potvrdzovaným rozhodnutím súdu prvej inštancie, spĺňa kritériá pre odôvodňovanie rozhodnutí v zmysle § 393 ods. 2 CSP a § 220 ods. 2 CSP z hľadiska formálnej štruktúry a obsahuje aj zdôvodnenie všetkých pre vec podstatných skutkových a právnych otázok, vykazuje logickú, funkčnú a teleologickú zhodu s priebehom konania a nemožno ho považovať za neodôvodnené. Dovolací súd nezistil, že by v danej veci išlo o takýto prípad vybočenia z medzi ustanovenia § 393 ods. 2 CSP, ktorým by došlo k porušeniu práva žalovaného 1/ na spravodlivý proces. Odvolací súd odôvodnil potvrdzujúci výrok svojho rozhodnutia spôsobom zodpovedajúcim zákonu.

14.1. Z obsahu odôvodnenia preskúmaného rozsudku odvolacieho súdu vyplýva, že odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny v zmysle § 387 ods. 1 CSP stotožniac sa s dôvodmi rozsudku súdu prvej inštancie vrátane správnych skutkových a právnych záverov, na ktoré aj odkázal v zmysle § 387 ods. 2 CSP (pozri odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu). Odvolací súd svoje rozhodnutie nezaložil, v porovnaní so súdom prvej inštancie, na žiadnych iných, či nových skutkových a právnych záveroch. V dôvodoch rozsudku sa vyjadril k nosnej argumentácii odvolateľa (žalovaného 1/) uplatnenej v odvolaní (rovnako aj v dovolaní) ohľadom ním spochybňovanej výšky nemajetkovej ujmy priznanej súdmi nižšej inštancie. V rozpore s uvedeným potom vyznieva tvrdenie dovolateľa o nedostatočnom odôvodnení rozhodnutia odvolacieho súdu.

14.2. Keďže odvolací súd sa s odôvodnením rozsudku súdu prvej inštancie stotožnil, treba jeho dôvody posudzovať v kontexte s dôvodmi uvedenými v rozsudku okresného súdu, s ktorým vytvára organickú (kompletizujúcu) jednotu, keďže prvoinštančné a odvolacie konanie tvoria z hľadiska jeho predmetu jeden celok (m. m. IV. ÚS 372/08, IV. ÚS 350/09). Ak odvolací súd v plnom rozsahu odkáže na dôvody rozhodnutia súdu prvej inštancie, stačí, ak v odôvodnení rozsudku iba poukáže na relevantné skutkové zistenia a stručne zhrnie právne posúdenie veci; rozhodnutie odvolacieho súdu v sebe tak zahŕňa po obsahovej stránke aj odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie.

14.3. V odôvodnení rozhodnutia odvolací súd podrobne zdôvodnil, prečo potvrdil ako vecne správne rozhodnutie súdu prvej inštancie, ktorým súd žalobe žalobcov 1/ a 3/ o náhradu nemajetkovej ujmy z titulu ochrany osobnosti vyhovel stotožniac sa s odôvodnením napadnutého rozhodnutia súdu prvej inštancie. Odvolací súd s relevantným odkazom na § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka uviedol, že v tomto prípade bolo dôkazné bremeno na žalobcovi, teda na tom, kto sa domáha imateriálnej ujmy v peniazoch. Akcentoval, že v prípadoch, keď blízka osoba tragicky zahynie vinou, či neobanlivostným konaním žalovaného, je pre žalobcu obťažné, aj za možného psychického tlaku preukazovať, čo pre neho usmrtená osoba znamenala. Odvolací súd vyhodnotil ako nesprávny výklad žalovaných ohľadom výšky priznávanej nemajetkovej ujmy a ich odvolacie námietky spočívajúce v tom, že žalobcovia nemali dostatočne preukázané následky spôsobenej im ujmy, a že súd prvej inštancie bez akýchkoľvek dôkazov vychádzal z ich skutkových tvrdení bez potreby vykonávania akéhokoľvek dokazovania a ním určenú výšku náhrady nemajetkovej ujmy v napadnutom rozsudku neoprel o žiadne preukázanie skutočností

odôvodňujúcich mieru zásahu do práva na ochranu osobnosti, ani okolnosti, za ktorých k zásahu došlo, vyhodnotil za nedôvodné. Podľa odvolacieho súdu posúdenie výšky nemateriálnej ujmy je závislé od úvahy súdu, keď súd vo svojom rozhodnutí musí uviesť dôvody, pre ktoré bola priznaná náhrada nemajetkovej ujmy v konkrétnej výške. Výška náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch je určovaná základnými zákonnými kritériami, a to predovšetkým závažnosťou vzniknutej ujmy a okolnosťami, za ktorých k porušeniu práva došlo. Za závažnú ujmu treba považovať ujmu, ktorú fyzická osoba vzhľadom na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo, intenzitu zásahu, jeho trvanie alebo dopad a dôsledky považuje za ujmu značnú. Prítom však nie sú rozhodujúce jej subjektívne pocity, ale objektívne hľadisko, teda to, či by predmetnú ujmu takto v danom mieste a čase (v tej istej situácii) vnímala aj každá iná fyzická osoba. Kvantifikácia „odškodnenia“ nemajetkovej ujmy prirodzene neznamena bezhraničnú neobmedzenosť. Primárne je preto potrebné vychádzať z individuálnych okolností prípadu a stretu práv postihnutej osoby a osoby, ktorá spôsobila neoprávnený zásah.

14.3.1. Odvolací súd konštatoval správne zohľadnenie vyššie uvedeného súdom prvej inštancie a vyhodnotenie závažnosti ujmy vzniknutej žalobcom 1/ a 3/ ako poškodeným následkom smrti dcéry žalobcu 1/ a sestry žalobkyne 3/, keď ani odvolací súd nepovažoval za potrebné ujmu spôsobenú žalobcom ešte viac preukazovať. Nemal pochybnosť, že došlo k neodčiniteľnej ujme a deštrukcii rodinných a interpersonálnych vzťahov, ktorú nemožno napraviť, keď dochádza k psychicky traumatizujúcim zážitkom poškodených, k ťaživému citovému vypätiu pozostalých, čo sú všeobecne známe skutočnosti, ktoré ani nie je potrebné preukazovať a bližšie rozvádzať. Odvolací súd v zhode so súdom prvej inštancie sa stotožnil s priznanou výškou nemajetkovej ujmy žalobcom 1/ a 3/, ktorá výška zodpovedá nimi preukázanej im vzniknutej ujme, zodpovedá vyššie uvádzanému, ako aj výške priznanej nemajetkovej ujmy v obdobných prípadoch.

14.3.2. V dôvodoch svojho rozhodnutia odvolací súd uviedol, ako vo veci rozhodol súd prvej inštancie, skutkový stav, ktorý považoval za rozhodujúci, obsah odvolania i právne predpisy, z ktorých vyvodil svoje právne názory vysvetlené v odôvodnení, a prečo rozhodnutie okresného súdu považuje za vecne správne, k čomu na zdôraznenie jeho správnosti doplnil aj ďalšie dôvody, najmä v reakcii a za účelom vysporiadania sa s podstatnými odvolacími námietkami žalovaných 1/ a 2/. Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu (body 27. až 40.), ako aj odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie (body 8. až 26.), nevyplýva nedostatočnosť alebo nepresvedčivosť, ani absencia o skutkových a právnych záveroch, či taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu. Obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie dostatočne a náležite neodôvodnil, a že pri rozhodovaní nezohľadnil odvolaciu argumentáciu dovolateľa.

14.3.3. Napokon odôvodnenie rozhodnutia v opravnom konaní nemusí odpovedať na každú námietku alebo argument v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia, ktoré sa preskúmava v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05).

15. Skutočnosť, že dovolateľ sa nestotožňuje s názorom odvolacieho súdu (aj súdu prvej inštancie), nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o neodôvodnenosti napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP tak nemožno považovať to, že súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa, ale len to, že ho neodôvodnil objektívne uspokojivým spôsobom, čo nie je daný prípad. Skutočnosť, že sa dovolateľ nestotožňuje s odôvodnením rozhodnutia odvolacieho súdu, rozsahom a výsledkom vykonaného dokazovania, nezakladá dôvodnosť podaného dovolania. Aj stabilná rozhodovacia prax ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, IV. ÚS 324/2011) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania (strán sporu) vrátane ich dôvodov a námietok.

16. Vzhľadom na dovolacie námietky týkajúce sa dokazovania najvyšší súd pripomína, že dokazovanie je časť civilného súdneho konania, v rámci ktorého si súd vytvára poznatky potrebné na rozhodnutie vo

veci. V dokazovaní sa súd obmedzuje len na zisťovanie skutkových poznatkov (poznatkov o skutkových okolnostiach, ktoré zakladajú a odôvodňujú prejednávany nárok). Strany boli povinné označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení, pričom za dôkaz môžu slúžiť všetky prostriedky, ktorými možno zistiť stav veci, najmä výsluch svedkov, listiny, znalecký posudok, správy a vyjadrenia orgánov a právnických osôb, obhliadka a výsluch strán sporu (§ 132 ods. 1 a § 187 ods. 1 a 2 CSP). O tom, ktoré z navrhovaných dôkazov (ale aj tých, ktoré nie sú navrhované) budú vykonané, prípadne akým spôsobom, rozhoduje výlučne súd, a nie strany sporu (§ 185 ods. 1 CSP). Pokiaľ sudy nižšej inštancie opierali svoje zistenia o výsluch strán sporu, resp. nevykonali všetky dôkazy podľa predstáv žalovaného I/, nešlo o postup vylučujúci, či znemožňujúci žalovanému I/ realizáciu procesných práv priznaných mu CSP.

17. Nedôvodnou je aj dovolacia námietka žalovaného I/ týkajúca sa nesprávneho hodnotenia vykonaných dôkazov odvolacím súdom, ktorú bez ďalších relevantných skutočností nemožno považovať za tzv. zmätočnosťnú vadu v procesnom postupe odvolacieho súdu, a to preto, že (i) hodnotenie dôkazov prislúcha zásadne len tomu súdu, ktorý ich vykonal, teda v tomto prípade súdu prvej inštancie, (ii) pokiaľ súd nesprávne vyhodnotí niektorý z vykonaných dôkazov, môže byť jeho rozhodnutie z tohto dôvodu nesprávne, ale táto skutočnosť sama osebe prípustnosť dovolania v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP nezakladá. Už dávnejšia judikatúra najvyššieho súdu (R 42/1993, R 37/1993, R 125/1999, R 6/2000), ako aj viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu (napr. sp. zn. 2Cdo/130/2011, 5Cdo/244/2011, 6Cdo/185/2011, 7Cdo/38/2012) zastávali názor, že ani prípadná neúplnosť, či nesprávnosť skutkových zistení a skutkových záverov nie je v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu považovaná bez ďalšieho za dôvod zakladajúci tzv. zmätočnosťnú vadu konania. Zmeny v právnej úprave dovolania a dovolacieho konania, ktoré nadobudli účinnosť od 1. júla 2016, sa podstaty a zmyslu týchto judikátov a rozhodnutí nedotkli, preto ich treba považovať za naďalej aktuálne. Preto nie je dôvodom zakladajúcim zmätočnosťnú vadu podľa § 420 písm. f) CSP nedostatočné zistenie skutkového stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu (viď rozhodnutia sp. zn. 3Cdo/26/2017, 4Cdo/56/2017, 5Cdo/90/2017, 8Cdo/187/2017, 9CdoPr/8/2023). Súlad tohto právneho názoru s ústavou posudzoval ústavný súd a nedospel však k záveru o jeho ústavnej neudržateľnosti (II. ÚS 465/2017, III. ÚS 40/2020).

17.1. K hodnoteniu dôkazov súdmi nižších inštancií dovolací súd ešte uvádza, že do práva na spravodlivý proces sa premieta aj zásada voľného hodnotenia dôkazov, ktorá síce nie je výslovne upravená v ústavnom poriadku, ale má svoj ústavnoprávny rozmer, keďže vyplýva z princípu nezávislosti súdov a sudcov. Táto zásada znamená, že záver, ktorý si sudca urobí o vykonaných dôkazoch z hľadiska ich pravdivosti a dôležitosti pre rozhodnutie, je vecou jeho vnútorného presvedčenia a jeho logického myšlienkového postupu. Porušením práva na spravodlivý proces je nesporné aj situácia, ktorá nerespektuje pravidlá vymedzujúce proces vyhľadávania, vykonávania a hodnotenia dôkazov, kedy v hodnotení skutkových zistení absentuje určitá časť skutočností, ktorá vyšla najavo alebo boli kvalifikovane namietané, ale nižšie sudy ich právne nezahodnotili v celom súhrne posudzovaných skutkových okolností bez toho, aby dostatočným spôsobom odôvodnili ich irelevantnosť.

17.2. Na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané sudy prvej a druhej inštancie ako skutkové sudy, a nie dovolací súd, ktorý je v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd, a jeho prieskum skutkových zistení nespočíva v prehľadovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porovnaj I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.), a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP, avšak tieto vady v posudzovanom spore nezistil.

18. Pre úplnosť dovolací súd poznamenáva, že pri posudzovaní splnenia požiadaviek na riadne

odôvodnenie rozhodnutia z hľadiska namietanej zmätočnostnej vady v zmysle § 420 písm. f) CSP, správnosť právnych záverov, ku ktorým oba sudy nižšej inštancie dospeli, nie je relevantná, lebo prípadné nesprávne právne posúdenie sporu túto vadu zmätočnosti nezakladá (porovnaj judikáty R 54/2012 a R 24/2017), tento právny záver považuje i ústavný súd za akceptovateľný (I. ÚS 61/2019). Ako vyplýva aj z judikatúry ústavného súdu, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom odvolacieho súdu, ktorý potvrdil rozhodnutie súdu prvej inštancie ako vecne správne, nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti jeho rozhodnutia (I. ÚS 188/06).

19. Vychádzajúc z vyššie uvedeného dovolací súd môže len konštatovať, že námietka dovolateľa o nepreskúmateľnosti a nepresvedčivosti rozsudku odvolacieho súdu, ktorý nezodpovedá kritériám § 393 a § 220 CSP, je neopodstatnená.

20. Z napadnutého rozsudku odvolacieho súdu v spojení s rozsudkom súdu prvej inštancie vyplýva, že sudy nižšej inštancie dospeli k záveru o preukázaní vzniknutej ujmy žalobcom 1/ a 3 / a tomu zodpovedajúcej priznanej výške nemajetkovej ujmy porovnateľnej aj v obdobných prípadoch. Žalovaný 1/ namietal porušenie princípu kontradiktórnosti a rovnosti strán sporu v súvislosti s vykonaným dokazovaním, keď podľa neho súd vychádzal zo skutkových tvrdení žalobcov, odbremenil ich od ich procesnej povinnosti uniesť dôkazné bremeno a žalovaným tým znemožnil akokoľvek sa procesne brániť voči žalobcom. K čomu dovolací súd uvádza, že obsah princípu rovnosti sporových strán sa sústreďuje výlučne do zabezpečenia akejsi rovnakej štartovacej čiary pre obidve sporové strany, pričom funkčne a komplementárne sa tento princíp dopĺňa s princípom kontradiktórnosti (porovnaj čl. 9 CSP). Ani podľa ústavného súdu princíp kontradiktórnosti nemá však absolútny charakter, pretože existujú aj výnimky z uvedeného pravidla, kde okolnosti prípadu alebo procesnej situácie vylučujú uplatňovanie tohto princípu (nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 566/2020).

20.1. Vo väzbe na vyššie uvádzanú námietku žalovaného 1/ dovolací súd posudzoval prípadné ne/dodržanie záruky rovnosti a kontradiktórnosti a s tým súvisiaci ne/správny procesný postup súdov nižšej inštancie. K čomu dovolací súd poukazuje na rozhodnutie súdu prvej inštancie, ktorý v bode 8. konštatoval vykonané dokazovanie výsluchom strán sporu, čítaním listinných dôkazov založených v súdnom spise a oboznámením sa s pripojeným spisom Okresného súdu Bratislava II sp. zn. 1T/143/2013. Odvolací súd žiadne dokazovanie nevykonal, pretože vychádzal zo skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie, ktorý nepovažoval za potrebné doplniť ani zopakovať (§ 385 ods. 1 CSP) a vo veci rozhodol postupom podľa § 378 ods. 1 v spojení s § 219 ods. 3 CSP. V rozpore s uvedeným vyznieva vyššie uvedené tvrdenie dovolateľa, že sudy nižšej inštancie vychádzali len zo skutkových tvrdení žalobcov. K uvedenej dovolacej námietke, ktorú žalovaný 1/ uplatnil aj v odvolacom konaní, sa dostatočne vyjadril aj odvolací súd v bode 39. svojho rozhodnutia. Najvyšší súd ešte k tejto námietke odkazuje aj na body 15. až 17.2. tohto rozhodnutia a dodáva, že pokiaľ súd prvej inštancie vykonal vyššie uvádzané dokazovanie a takto ustálený skutkový stav považoval za postačujúci pre jeho rozhodnutie, pričom bol názoru, že vykonané dokazovanie preukazuje výšku nároku žalobcov dostatočným spôsobom, s čím sa odvolací súd stotožnil, a preto žiadne dokazovanie nevykonal, podľa názoru odvolacieho súdu uvedený postup súdov nižšej inštancie nie je v rozpore so zákonom, neporušuje princíp kontradiktórnosti, a preto nie je možné prijať iný záver ako taký, že k porušeniu práva žalovaného 1/ na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP nedošlo. Napokon, podľa odvolacieho súdu nielen z rozhodnutí súdov nižšej inštancie, ani preskúmaním obsahu spisu nevyplýva, že by žalovanému 1/ bolo akokoľvek znemožnené procesne sa brániť voči žalobcom.

21. Dovolací súd uzatvára, že v postupe súdov nižších inštancií nezistil žiadne také procesné pochybenia, ktoré by znamenali porušenie práva dovolateľa na spravodlivý súdny proces v zmysle § 420 písm. f) CSP.

22. Zhrnúc vyššie uvedené dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalovaného 1/ namietajúceho zmätočnostnú vadu podľa § 420 písm. f) CSP je síce prípustné, ale nie je dôvodné, preto jeho dovolanie zamietol (§ 448 CSP).

23. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol v zmysle § 453 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 CSP a zásadou úspechu žalobcov 1/ a 3/ v dovolacom konaní (§ 255 ods. 1 CSP) tak, že priznal žalobcom 1/ a 3/ voči neúspešnému žalovanému 1/ náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

24. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.